

Verkennend natuuronderzoek en aanvullend vleermuisonderzoek Koedijk 76 Lochem

Onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet

Datum: 13-09-2012
Auteur: A. Tuitert
Opdrachtgever: Aveco de Bondt
Rapportnummer: AT/2012/13.09
Versie: C1

Paraaf:

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor de locatie Koedijk 76 in Lochem bestaan herontwikkelingsplannen. De managehallen die op het terrein aanwezig zijn worden gesloopt en vervangen door nieuwbouwwoningen. In opdracht van Aveco de Bondt is een verkennend natuuronderzoek en een aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd naar de (mogelijke) functies van het terrein voor beschermde soorten. Dit rapport bevat de uitkomsten van dit natuuronderzoek.

Figuur 1: Inrichtingsschets Koedijk.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden ten aanzien van beschermde soorten. Indien sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet, dan is voor de ingreep veelal een ontheffing vereist op grond van artikel 75 Flora- en faunawet. Indien geen sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen, dan kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder ontheffing.

2 Wettelijk kader

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Met de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) in oktober 2005 zijn door Nederland de internationale verplichtingen vanuit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving verankerd. Ingevolge artikel 10a, eerste lid Nb-wet, wijst de minister van LNV gebieden aan ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Projecten, plannen of handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn op grond van artikel 19d Nb-wet verboden. Ook projecten, plannen of handelingen die buiten het Natura 2000-gebied plaatsvinden kunnen verboden zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

Gedeputeerde Staten – of in uitzonderingsgevallen de minister van EL&I – kunnen een vergunning verlenen voor activiteiten die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben. De vergunning wordt pas afgegeven nadat een zogenaamde 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en dat er geen significante verstoring van soorten optreedt.

2.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ffwet) voorziet sinds 1 april 2004 in bescherming van inheemse soorten planten en dieren. Naast bepalingen voor specifiek aangewezen soorten geldt krachtens art. 2 van de Ffwet de algemene zorgplicht voor alle in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Via deze wet wordt eenieder mede verantwoordelijk voor de zorg en bescherming van flora en fauna.

Voor de bij wet aangewezen soorten moeten activiteiten, ruimtelijke ingrepen en ruimtelijk gebruik worden getoetst aan de verbodsbepalingen uit de wet. Beschermde planten mogen niet worden geplukt of beschadigd (art. 8), beschermde dieren mogen niet worden gedood, verwond, gevangen, of verontrust (art. 9 en 10) en voortplantings- en vaste rust- of verblijfsplaatsen mogen niet worden beschadigd of verstoord (art. 11). Bovendien is het niet toegestaan beschermde soorten planten en dieren te vervoeren, of onder zich te hebben (art. 13). Wanneer als gevolg van activiteiten de effecten op beschermde soorten zodanig zijn dat daarmee deze bepalingen overtreden worden, dan dient daarvoor in bepaalde gevallen een ontheffing aangevraagd te worden.

In de Flora- en faunawet worden beschermde soorten ingedeeld in drie verschillende beschermingsniveaus:

Algemeen beschermde soorten

Voor algemeen beschermde soorten (soort van tabel 1 AMvB Ffwet) geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht bij activiteiten die te maken hebben met ruimtelijke ingrepen of beheer, mits de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in gevaar komt. Bij andere activiteiten moet wel een ontheffing worden aangevraagd. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de algemene zorgplicht. Er zal altijd gezocht moeten worden naar manieren om de negatieve effecten te minimaliseren.

Zwaarder beschermde soorten

Voor de iets zwaarder beschermde soorten (soort van tabel 2 AMvB Ffwet) is voor ruimtelijke ingrepen wel een ontheffing vereist, tenzij er gewerkt wordt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode biedt organisaties de mogelijkheid om bepaalde beheersmaatregelen of ruimtelijke ontwikkelingen uit te voeren zonder telkens daarvoor een (afzonderlijke) ontheffing te moeten aanvragen. In dat geval geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Het toetsingscriterium voor ontheffingverlening van tabel 2-soorten is het criterium van de gunstige staat van instandhouding van de soort. Die mag niet in het geding komen.

Strikt beschermde soorten

De derde categorie zijn de strikt beschermde soorten (soort van tabel 3 AMvB Ffwet). Ten aanzien van deze beschermde soorten geldt dat altijd een ontheffing van de verbodsbepalingen moet worden aangevraagd. De ontheffing wordt alleen verleend indien uit onderzoek blijkt dat er een bij wet genoemde dwingende reden aan het plan ten grondslag ligt, er geen andere bevredigende oplossing bestaat en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

Vogels

Vogels vormen een aparte categorie. Voor broedende vogels zijn er vrijwel geen ontheffingsmogelijkheden. Vogels zijn vooral kwetsbaar in hun broedperiode, daarom geldt in ieder geval dat in de buurt waar vogels broeden geen werkzaamheden mogen plaatsvinden in het broedseizoen (globaal van half maart tot begin augustus). Door het ministerie van EL&I is een lijst opgesteld met vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn. Voor deze soorten geldt dat ze ook buiten het broedseizoen niet mogen worden verstoord of hun vaste rust- en verblijf mag worden aangetast.

2.3 Beleid ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau vastgesteld, waarin onder andere de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd. De EHS werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en is daarna opgenomen in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR). Het Structuurschema is inmiddels vervangen door de Nota Ruimte.

Bij geplande ingrepen die binnen de EHS vallen moet het belang van de natuurbescherming worden afgewogen tegen andere belangen, indien de voorgenomen ingreep negatief uitwerkt op de aanwezige natuurwaarden. De kern van de afweging vormt het 'nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen dat schadelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er andere belangen zijn die de ingreep rechtvaardigen. In dat geval zijn compenserende maatregelen voorgeschreven.

3 Werkwijze

3.1 Methode

3.1.1 Verkennend veldbezoek

Op donderdag 6 juli 2011 heeft een verkennend veldbezoek in het plangebied plaatsgevonden. Op basis van expert judgement is aan de hand van biotoopeisen van beschermde soorten en habitatkenmerken in het plangebied beoordeeld welke beschermde soorten er potentieel in het plangebied voorkomen. De managehallen zijn daarbij visueel geïnspecteerd op aanwezigheid van jaarrond beschermde vogelnesten (huismus, zwaluwen, uilen, etc). Het veldonderzoek heeft een duidelijk verkennend karakter en kan niet worden gezien als uitputtende soorteninventarisatie.

3.1.2 Aanvullend vleermuisonderzoek

Het inventariseren van vleermuizen is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2012¹. Het aantal veldbezoeken is gebaseerd op de potentiële aanwezigheid van de volgende functies:

- Kraam- / zomerverblijfplaats;
- Paarplaats;
- Overwinteringsplaats;
- Foerageergebied;
- Vliegroute

Aangezien niet alle aanwezige holle ruimtes in de manegehallen toegankelijk zijn voor onderzoek, heeft geen visuele inspectie plaatsgevonden in de overwinteringsperiode omdat eventuele overwinterende vleermuizen niet zichtbaar zijn. Wanneer gedurende het seizoen een vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen wordt aangetroffen, wordt er vanuit gegaan dat vleermuizen ook in het betreffende gebouw overwinteren.

Tabel 3.1. Data en weersomstandigheden van de vleermuisinventarisaties

Datum	Type inventarisatie	Type bezoek	Weersomstandigheden
06-07-2012	Zomer- en kraamverblijven	Avondbezoek	16° Celsius, half bewolkt, windkracht 3
25-06-2012	Zomer- en kraamverblijven	Ochtendbezoek	17° Celsius, onbewolkt, windkracht 2
17-08-2012	Baltsverblijven/ zwermplaatsen	Avondbezoek	18° Celsius, bewolkt, windkracht 3
30-08-2012	Baltsverblijven/ zwermplaatsen	Avondbezoek	17° Celsius, half bewolkt, windkracht 2

3.2 Materiaal

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd met een Pettersson D240x batdetector. Dit apparaat zet de ultrasone geluiden van vleermuizen om in voor mensen hoorbare tonen. Tevens kunnen de geluiden vertraagd (time-expansion) worden opgenomen voor analyse achteraf, omdat sommige soorten moeilijk te determineren zijn in het veld.

¹ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2012. Vleermuisprotocol 2012, 24 februari 2012

4 Resultaten

4.1 Bureaustudie

4.1.1 Werkwijze

Op basis van bestaande inventarisatiegegevens is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde gebieden en/of soorten in (de omgeving van) het plangebied. Hiervoor zijn o.a. verspreidingsatlassen gebruikt en digitale media als www.waarneming.nl. Aan de hand van deze bureaustudie kan een inschatting gemaakt worden van welke beschermde gebieden en/of soorten er mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen.

4.1.2 Natuurbeschermingswetgebieden

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied of een Beschermd natuurmonument. Het dichtstbijzijnde natuurbeschermingswetgebied is het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel op ca. 12 km afstand van het plangebied. Gezien de afstand van het plangebied tot het dichtstbijzijnde natuurbeschermingswetgebied en de beperkte effectafstand van de ingreep, kunnen (significant) negatieve effecten op natuurlijke habitats en/of soorten waarvoor natuurbeschermingswetgebieden zijn aangewezen op voorhand worden uitgesloten. Verdere toetsing in de vorm van een verslechteringstoets of een passende beoordeling of het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet is niet aan de orde.

4.1.3 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde EHS-gebied ligt op ca. 250m afstand van het plangebied. Aangezien het plangebied buiten de EHS ligt en gelet op de beperkte effectafstand van de ingreep, kunnen significante effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS worden uitgesloten. Verdere toetsing in de vorm van een “Nee, tenzij-toets” is niet aan de orde.

Figuur 4.1.3: Overzicht begrenzing EHS (groen gearceerd) ten opzichte van het plangebied (rood omlijnd).
Bron: www.minlnv.nl.

4.1.4 Beschermde soorten

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten in het plangebied. In de bredere omgeving komen bijzondere soorten als groene specht, raaf, havik, eekhoorn en verschillende soorten vleermuizen voor (www.waarneming.nl). Volgens verspreidingsgegevens van RAVON (www.ravon.nl) komen in de omgeving van Lochem tevens de amfibiesoorten kamsalamander en poelkikker voor.

4.2 Verkennend veldbezoek

4.2.1 *Flora*

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen in het plangebied. Deze zijn ook niet te verwachten vanwege het ontbreken van geschikte habitat voor beschermde plantensoorten. Het plangebied betreft een dubbele manegehal met daar omheen voornamelijk verhard terrein. De ingreep leidt niet tot effecten op beschermde soorten planten, waardoor een ontheffing ten aanzien van deze soortgroep niet noodzakelijk is.

4.2.2 *Vogels*

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen nesten van jaarrond beschermde vogelsoorten zoals huismus, boerenwaluw, huiswaluw en kerkuil aangetroffen in de manegehallen. De ingreep leidt derhalve niet tot effecten op jaarrond beschermde vogelsoorten, waardoor een ontheffing ten aanzien van deze soortgroep niet noodzakelijk is.

Rondom de manegehallen is struweel aanwezig waarin algemeen voorkomende tuinvogels als merel, koolmees, roodborst en heggenmus zouden kunnen broeden. Nesten van deze soorten zijn alleen beschermd tijdens het broedseizoen. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, dan is er geen sprake van effecten op broedende vogels.

4.2.3 *Zoogdieren*

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen zoogdieren in het plangebied aangetroffen. Het plangebied bevat ook geen specifiek biotoop voor strikt beschermde zoogdiersoorten als das, boomarter of eekhoorn. Het plangebied betreft een tweetal manegehallen op een verder grotendeels verhard terrein. Algemeen voorkomende zoogdiersoorten als huisspitsmuis en egel zouden het plangebied als leefgebied kunnen gebruiken. Dit zijn algemeen beschermde soorten (tabel 1 AMvB Ffwet) waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet geldt.

4.2.4 *Reptielen, amfibieën en vissen*

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen reptielen, amfibieën en vissen in het plangebied aangetroffen. Het plangebied bevat ook geen geschikt biotoop voor beschermde soorten reptielen, amfibieën en vissen. Er is in het plangebied geen oppervlakte aanwezig wat kan dienen als leefgebied voor vissen en amfibieën. Bovendien ligt het plangebied in het binnenstedelijk gebied van Lochem. De aanwezigheid van beschermde soorten reptielen, amfibieën en vissen in het plangebied kan worden uitgesloten. De ingreep leidt niet tot effecten op beschermde soorten reptielen, amfibieën en vissen, waardoor een ontheffing ten aanzien van deze soortgroepen niet noodzakelijk is.

4.2.5 *Ongewervelden*

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen beschermde soorten ongewervelden in het plangebied aangetroffen. Het plangebied bevat ook geen geschikte biotoop voor beschermde soorten libellen, dagvlinders of andere soorten ongewervelden. De aanwezigheid van beschermde soorten ongewervelden in het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. De ingreep leidt niet tot effecten op beschermde soorten ongewervelden, waardoor een ontheffing ten aanzien van deze soortgroep niet noodzakelijk is.

4.3 Aanvullend vleermuisonderzoek

Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de manegehallen en bomen in het plangebied.

Wel werden enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen langs de begroeiing langs de randen van het plangebied. Het plangebied wordt slecht incidenteel door gewone dwergvleermuizen gebruikt als foerageergebied. In de ruimere omgeving van het plangebied blijft voldoende geschikt foerageergebied voor de soort aanwezig.

De begroeiing langs de noordzijde en langs de zuidzijde van het plangebied fungeert als vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. Langs de Koedijk (zuidzijde) vliegen enkele tientallen

gewone dwergvleermuis. Waarschijnlijk bevindt zich een kraamkolonie van de soort op korte afstand van het plangebied. Ook langs de bomen langs de noordzijde van het plangebied vliegen meerdere exemplaren. Beide bomenrijen dienen behouden te blijven om geen effecten op vleermuisen te veroorzaken.

Figuur 4: Overzicht vliegroutes gewone dwergvleermuis (blauwe pijl) en foeragerende exemplaren (blauwe stip) van de gewone dwergvleermuis.

5 Conclusie

Voor de locatie Koedijk 76 te Lochem bestaan herontwikkelingsplannen. De manegehal- len op het terrein worden gesloopt en vervangen door nieuwbouwwoningen. Omdat het plangebied potentieel geschikt is voor beschermde soorten, is in opdracht van Aveco de Bondt een verkennend natuuronderzoek en een aanvullend vleermuisonderzoek uitge- voerd naar de (mogelijke) functies van het terrein voor beschermde soorten.

Uit het verkennend natuuronderzoek blijkt dat het plangebied geen leefgebied van zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3 Ffwet) bevat. Eveneens zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen. In de begroeiing rondom het plangebied kunnen wel enkele algemeen voorkomende tuinvogels broeden. Nesten van deze vogels zijn alleen beschermd tijdens het broedseizoen. Verwijderen van begroeiing dient derhalve buiten het broedseizoen van vogels plaats te vinden.

Uit het aanvullend vleermuisonderzoek blijkt dat in het plangebied geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Langs de begroeiing aan de randen van het plangebied foerageren enkele exemplaren van de gewone dwergvleermuis. Omdat er ruim voldoende geschikt foerageergebied voor de soort in de omgeving aanwezig blijft, wordt de functionaliteit van het gebied als foerageergebied voor de gewone dwergvleer- muis niet aangetast. In het plangebied zijn twee vliegroutes van de gewone dwergvleer- muis aangetroffen langs de begroeiing langs de noord- en zuidzijde van het plangebied. Beide bomenrijen dienen behouden te blijven om geen effecten op vleermuizen te ver- oorzaken.

De ingreep leidt niet tot het overtreden van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet te aanzien van zwaarder beschermde soorten. De werkzaamheden kunnen worden uit- gevoerd zonder ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet. Indien de bomen- rijen langs de noord- en zuidzijde van het plangebied verwijderd worden, dan is hiervoor wel een ontheffing noodzakelijk. Deze bomenrijen vormen een vliegroute voor gewone dwergvleermuizen.